

M. W.
CRAVEN

KURATORIUS

Iš anglų kalbos vertė
Dmitrijus Andrušanecas

Sofoklis

VILNIUS, 2023

*Mano velionei mamai Susanai Avison Craven.
Tavo nebebuvo su mumis, kai pagaliau įgyvendinau
savo svajonę, bet niekas nebūtų pavykę be
tavo nenumaldomo noro skaityti.*

*Juodosios gulbės įvykis neturi precedento,
neįmanomas prognozuoti ir padaro didžiulę įtaką.
Vėliau atsigręžus atgal samprotaujama,
neva to lyg ir būtų reikėję laukti.*

NASSIMAS NICHOLAS TALEBAS

– Žaidėjas, suprantantis pėstininko vaidmenį, tikrai suprantantis, gali sėkmingai tapti šachmatų asu, – tarė vyras. – Nors pėstininkai žaidime yra silpniausios figūros, vis tik pastarieji daro įtaką tam, kur ir kada tavo priešininkas gali pulti. Jie gali sutrukdyti laisvai judėti vadinamosioms svarbesnėms figūroms ir nulemti, kuriuose langeliuose vyks kova.

Moteris spoksojo į jį sumišusi. Ji tik ką prabudo ir jautėsi kiek apdujusi.

Skaudėjo visą kūną.

Ji pasuko galvą ir akimis ieškojo savo skausmo priežasties. Ilgai neužtruko.

– Ką tu padarei? – išlemeno ji.

– Gražu, tiesa? Tai senovinis ketgutas, todėl siūlės atrodo kiek atgrubnagiškos, bet tokios jos ir turi būti. Ketgutas šiais laikais nebenaudojamas, tačiau man reikėjo tokio išorinių skysčių nepralaidžiančio būdo. Būtent tais atvejais per siūlę į žaizdą patenka infekcija. Šitai užtikrins aiškų ir pliką akimi matomą randą. Nuolatinis priminimas apie tai, kas nutiko.

Vyras čiupo tvirtas šonkauliams skirtas žirkles.

– Nors, žinoma, ne tau.

Moteris muistėsi ir rangėsi, tik tai – beprasmiška. Ji buvo tvirtai surišta.

Vyras žavėjosi griežtų formų chirurginiu instrumentu. Pasuko taip, kad tobulas plienas pagautų šviesos spindulį. Matė savo veidą atsispindint didesnėje geležtėje. Atrodė rimtas. Tai nebuvo tai, kuo jis mėgavosi.

– Prašau, – maldavo moteris, dabar jau visiškai atsipeikėjusi, – paleisk mane. Pažadau, niekam neprasitarsiu.

Vyras apėjo aplink ir pakėlė jos kairę ranką. Meiliai ją paglostė.

– Turėjau palūkėti, kol anestetikai išsivadės, tad, bijau, gali skaudėti. Patikėk manimi, kai sakau, kad nelinkiu, jog skaudėtų.

Jis įstatė jos bevardį pirštą tarp šonkauliams skirtų žirklių geležčių ir suspaudė rankenas. Pasigirdo trakstelėjimas, kai aštrūs kaip skustuvo asmenys perėjo per kaulą ir sausgysles, tarsi jų ten ir nebūta.

Moteris sukliko, paskui prarado sąmonę. Vyras atsitraukė nuo trykštančio kraujo fontano.

– Ir kurgi aš baigiau? – paklausė pats savęs. – Ach, taip, kalbėjome apie pėstininkus. Pradedantieji mano, kad tie yra beverčiai – besiprašantys būti paaukoti – tačiau taip yra todėl, jog nežino, kada jais sužaisti.

Vyras išsitraukė iš kišenės vielos ritę. Vielos galuose buvo po brūzgulį. Kiekvieną jų įtaisė tarp abiejų rankų smiliaus ir didžiojo pirštų. Jau įprastu judesiu apvyniojo vielą aplink moters kaklą.

– Nes žinojimas, kada paaukoti savo pėstininkus, ir yra lemtingas posūkis žaidime.

Jis įtempė vielą, sukriokė, stengdamasis baisinga metaline virve perpjauti jos odą, perskrosti trachėją, jungo veną ir miego arteriją. Ji mirė akimirksniu.

Vyras valandžiukę luktelėjo, tuomet nurėžė kitą jam reikiamą pirštą.

Jis atsargiai įdėjo pirštą į mažą plastikinę vonelę, atskirdamas nuo kitų. Į savo makabrišką kolekciją žvilgtelėjo su pasitenkinimu.

Dabar tai gali prasidėti.

Pėstininkai savose pozicijose.

Tik jie apie tai dar nežino...

PIRMAS SKYRIUS

Kūčių vakaras

Naktis prieš Kalėdas, reikalai eina šuniui ant uodegos.

Viskas prasidėjo taip, kaip visada. Kažkas paklausė „Ar šiemet keisimės dovanomis?“ ir kažkas atsakė „Tikiuosi, kad ne“, drauge sutardami neprasitarti apie tai biuro administratoriui, tuo pat metu slapčia planuodami užsiminti kaip įmanoma greičiau.

Ir dar prieš pasitaikant progai kam nors tai užginčyti, sprendimas buvo priimtas ir biuro darbuotojai vėl traukė burtus. Penkiolikti metai iš eilės. Taisyklės tos pačios, kaip praėjusiais metais. Limitas – penki svarai. Niekam nežinomos dovanos. Nieko nepadoraus ar įžeidžiančio. Dovanos, kurių niekas nenori. Visiškas visų laiko švaistymas.

Bent jau taip galvojo Kreigas Hodžkisas. Jis nekenė keistis dovanomis.

Jis taip pat nekenė ir Kalėdų. Kasmetinio priminimo, kad jo gyvenimas tarsi šūdo krūva. Priminimo, kad šventės pasitiks būdamas vienišas, kai kolegos, iš kurių jis šaiposi, vyksta namo Kalėdas praleisti su savo šeimomis ir mylimaisiais.

Jis *tikrai* nekenė keistis dovanomis.

To priežastis buvo prieš trejus metus patirtas didžiausias pažeminimas. Išsikėlęs neprotingą kalėdinį tikslą išdulkinti kolegę Heizele, įmonės *John Bull Haulage* logistikos specialistę, pasukčiavo, kad būtent jis taptų jos slaptuoju Kalėdų Seneliu. Įsivaizdavo, kad nupirkęs jai nériniuotas kelnaites sėkmingai perduos žinią, esą yra pasirėngęs užklasinėms veikloms, kol jos vyras gabena krovinį per Europą.

Jo planas suveikė.

Beveik.

Tai *buvo* tobulas planas jai apie tai užsiminti.

Jo apmaudui, ji buvo laimingai ištekėjusi ir, užuot lėkusi į jo lovą, suskubo pas savo vyrą, kuris tąkart mėgavosi arbatos pertraukėle tarp darbų sandėlyje. Šešių su puse pėdos aukščio sunkvežimio vairuotojas atėjo į administracijos pastatą ir sulaužė Kreigui nosį. Heizelės vyras pagrasino, kad jei šis kada bent pažvelgs į jo žmoną, bus pririštas prie į Rusiją keliaujančio krovinių konteinerio galo. Kreigas juo patikėjo. Taip įtikėjo jo pažadu, kad apsišlapino priešais visus biure buvusius kolegas.

Dvejus metus visi jį vadino mižnium. Bijodamas užtraukti nemalonę Heizelei negalėjo dėl to skųstis net personalo skyriui.

Dvejus metus jis negalėjo pakalbinti jokios biure dirbančios merginos.

Bet galiausiai Heizelė ir stuobrys jos vyras persikėlė kitur. Jis įsidarbino vairuotoju Edžio Stobarto įmonėje, o ji iškeliauvo drauge su juo. Kreigas apskelbė visiems, kad Heizelės vyras išėjo iš darbo, nes Kreigas jį nuolat erzino ir nedavė ramybės, tačiau niekas juo netikėjo.

Tiesa, vienas žmogus patikėjo.

Remiantis Kreigo susikurtais standartais, Barbara Viloubi buvo niekuo neypatinga mergina. Jos plaukai atrodė taip, lyg būtų sušukuoti slaugos namuose, dantys atšipę ir su dideliais tarpais, ir numesti kelis kilogramus jai būtų nepakenkę. Skalėje nuo vieno iki dešimties, Kreigo nuomone, ji buvo tvirtas šešetas, prie gero apšvietimo galbūt septynetas, o jis dulkino tik aštuoniukes ir aukščiau.

Vis tik buvo vienas dalykas, traukęs prie jos. Tuomet, kai jis apsišlapino, ji dar nedirbo.

Tad jis pakvietė ją į pasimatymą. Ir, jo nuostabai, jie visai neblogai praleido laiką. Su ja buvo linksma, be to, ji buvo populiari. Jam patiko, kaip jis jautėsi šalia jos ir kokia kupina staigmenų ji buvo lovoje. Jam taip pat patiko, kad veikti ką nors drauge ji norėjo tik savaitgaliais. Darbo dienomis ji niekur neišeidavo ir mokydavosi, ruošdamasi kažkokiems kvailiems egzaminams.

Kreigui tai tiko.

Nes po kelių savaitių susitikinėjimo su Barbara jis atgavo savąjį mergišiaus būdą. Vėl pradėjo paleistuvauti.

Savo nuostabai suvokė, kad pasigauti jo tipazą atitinkančią moterį buvo daug lengviau, kai jis pasisakydavo turįs ilgalaikius santykius. Manė, kad taip suveikia derinys jo berniukiškai gražios išvaizdos ir žinios, jog sanguliuojama su nepažįstamosios vyru. Tai pamėtėjo Kreigui idėją: jei tos moterys mėgaujasi jau duliu, būdamos su tuo, kuris apgaudinėja, kaipgi jos eitų iš proto, žinodamos jį esant neištikimą...

Tad Kreigas Hodžkisas būdamas dvidešimt devynerių nusprendė Barbarai pasipiršti. Ji pasinaudotų tokia proga. Barbara buvo vos įžengusi į trečiąją dešimtį, tikėjo kažkoks biologinis laikrodys (ji juk nežino, kad prieš dvejus metus jam atlikta vazektomija) ir, jei atsisakys, greičiausiai su visam pasiliks ant atsarginių suolelio. Jam nuskils. Turės ištikimą durų kilimėlių, šildantį jo lovą, ir daugybę moterų, kurios norės sugult su vyru, mūvinčiu vestuvinį žiedą.

O kadangi jis norėjo, kad visi biure žinotų jį greit tapsiant uždraustu vaisiumi, jis nusprendė pamiršti praeities įvykius ir pasipiršti per apsikeitimo dovanomis šventę visiems įmonės darbuotojams matant.

Suorganizuoti tai nebuvo taip paprasta. Norint sužinoti žiedo dydį, reikėjo pavogti Barbaros mirusios močiutės žiedą, kurį ji mūvėdavo tik ypatingomis progomis. Kol ieškodama prarasto žiedo Barbara aukštyn kojomis apvertė savo butą, jis užsakė pas juvelyrą perdirbti deimantus ir auksą ir pagaminti tokio paties dydžio sužadėtuvių žiedą. Visa tai jam tekainavo du šimtus svarų.

Kitas rūpestis buvo sugalvoti šaunų būdą pasipiršti. Ką nors, kas priverstų biuro merginas kalbėti apie tai, koks Kreigas romantiškas. Reputacija, kuri tik pagelbės. Jis nusprendė pasitelkti į pagalbą puodelį. Tai buvo puiki dovana, atitinkanti biuro administratoriaus nustatytą penkių svarų limitą, ir, nors pusė dovanų po pigia dirbtinę šviesą skleidžiančia Kalėdų eglute, panašu, ir

buvo puodeliai, jokia iš tų dovanų ant šono neturėjo užrašo „Ar tekėsi už manęs?“.

Kai Barbara perskaitys žinutę ir pamatys, kas viduje... na, jis tikėjosi, kad ji puls į ašaras, sušuks sutinkanti ir apkabins jį už viską, ko buvo vertas.

Biuro grindys buvo nuklotos pigiu pakavimo popieriumi. Visokiausi šiaurės elniai ir besmegeniai bei ryškių atspalvių popieriumi apvyniotos dovanos, perrištos kaspinais.

Toliau eilėje – Barbara. Ji pačiupo jai skirtą dovaną ir keistai pažvelgė į Kreigą.

Ar ji žino?

Ji negali. Niekas negali. Net mergina, su kuria jis susikeitė, kad Barbarai dovaną pirkėtų būtent jis.

Tifanė, geriausia Barbaros draugė, kažkodėl pradėjo filmuoti mobiliuoju telefonu. Gerai. Net labai gerai. Jis galės pasidalinti tuo tviteryje ir feisbuke, ir išsisaugoti kopiją savo telefone. Pasitaikius progai, parodys merginoms. Pažiūrėk į mane. Pažiūrėk, koks aš mielas. Koks aš *rūpestingas*. Turi galimybę paragauti gabalėlį to... bet tik vienai nakčiai.

Kreigas pagavo Barbaros žvilgsnį. Jis mirktelėjo. Ji tuo pačiu neatsakė. Nė nenusišypsojo. Traukdama supakuotą dėžutę iš vieno nuo anksčiau jo turėtų dovanų maišelių žvelgė jam tiesiai į akis.

Kažkas buvo ne taip. Dovanai supakuoti skirtas popierius buvo storas, baltas su juodais paveiksliukais; jis manė, kad jo būta pigaus ir ryškiai spalvoto.

Barbara nežvilgtelėjusi į dovaną išpakavo. Puodukas buvo polistireno dėžutėje. Jis suklijavo dvi puseles drauge, kad sukurtų daugiau dramos. Barbara perbraukė žirkklėmis per sujungimą, prieš atskirdama dėžutės dalis.

Ji ištraukė puodelį, ir Kreigo sumišimas dar sustiprėjo. Jis buvo ne jo. Niekada tokio nematė. Kažkas *buvo* atspausdinta ant puodelio šono, bet ne klausimas apie sutikimą tekėti. Colio didumo juodos raidės skelbė:

#JG16

Vis dėlto Barbara nežinojo, kad atidarė ne tą pakuotę. Nė ne-
žvilgtelėjusi į puodelio vidų, ji rūsčiai žiūrėjo į Kreigą ir apvertė
puodelį su visu jame esančiu turiniu.

– Neištikimas sušiktas niekšas, – ištarė ji.

Kreigas nemėgino apginti savo nekaltumo. Jis negalėjo. Ne-
galėjo atitraukti akių nuo turinio, atsidūrusio ant grindų. Nebu-
vo jokio sužadėtuvių žiedo.

Kiek atsitraukė ir žioptelėjo iš pasibjaurėjimo.

Pažįstama ir nepageidaujama šiluma ėmė plėstis nuo kirkšnių.

Ir tuomet pasigirdo riksmas.